

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-25/10-14

Datum: 21. 9. 2010

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobude Marjana Žunka, Hajdina, in drugih, ki jih zastopa Odvetniška družba Gregorin-Štifter in Gregorin, o. p., d. n. o., Celje, na seji 21. septembra 2010

sklenilo:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 39. člena in prvega odstavka 79.a člena Zakona o volitvah v Državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo) ter 41. člena Zakona o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08) se zavrne.

Obrazložitev

A.

1. Pobudniki izpodbijajo prvi odstavek 79.a člena Zakona o volitvah v Državni zbor (v nadaljevanju ZVDZ), ker naj bi bila zahteva, da se mora volivec invalid za uresničevanje svoje volilne pravice, za dostop do volišča in za dostop do glasovnice v njemu razumljivi obliki, prijaviti tri dni pred dnem glasovanja, v nasprotju s prepovedjo diskriminacije na podlagi invalidnosti (prvi odstavek 14. člena Ustave) ter v nasprotju z načelom splošne in enake volilne pravice (43. člen Ustave). Država naj bi možnost glasovanja volivca invalida pogojevala s prijavo oziroma sporočilom okrajni volilni komisiji o nameri glasovanja na dostopnem in prilagojenem volišču, vendar naj ne bi omogočala pridobiti obrazca te prijave oziroma sporočila v njemu zaznavni obliki. Pri volivcu invalidu naj bi bilo namreč glasovanje na dostopnem volišču edina možnost glasovanja, saj naj bi mu bilo njegovo "domače" volišče nedostopno. Postopek prijave oziroma sporočanja naj bi bil tako zapleten, da odvrča volivca od glasovanja, z izvrševanjem volilne pravice na volišču, namenjenem invalidom, pa naj bi imel tudi neprimerno večje stroške, kot jih imajo z volitvami drugi volivci. Ureditev, po kateri naj bi bila dopustna volišča, ki so zaradi arhitekturnih ovir invalidom fizično nedostopna, invalidom dostopna volišča pa ločena od drugih volišč, naj bi bila v neskladju s Konvencijo o pravicah invalidov (Uradni list RS, št. 37/08, MP, št. 10 – v nadaljevanju MKPI) ter z načelom nediskriminacije in z načelom enake volilne pravice. Ker ureditev o določitvi volišč pristojnim volilnim organom države in občin ne nalaga, da za volišča določijo invalidom dostopne prostore,

naj bi šlo za protiustavno pravno praznino tako v prvem odstavku 39. člena¹ ZVDZ kot tudi v 41. členu² Zakona o lokalnih volitvah (v nadaljevanju ZLV). V ZLV naj bi bila protiustavna pravna praznina tudi glede ureditve glasovanja tako, da bi tudi invalidi lahko samostojno in tajno glasovali.

B.

2. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o volitvah v Državni zbor (Uradni list RS, št. 78/06 – ZVDZ-B) je zaradi tega, da bi bil invalidom omogočen kar najlažji dostop na volišča, določil, da okrajna volilna komisija za območje okraja določi najmanj eno volišče, ki je dostopno invalidom, na tem volišču pa lahko volilna komisija omogoči glasovanje s posebej prilagojenimi glasovnicami in glasovalnimi stroji (79.a člen ZVDZ). Iz zakonodajnega gradiva izhaja, da je bila taka rešitev predlagana zaradi upravičenih zahtev invalidskih organizacij, da se, ob siceršnjem prizadevanju za omogočanje njihovega kar najlažjega dostopa na volišča, na območju vsakega volilnega okraja posebej določi vsaj eno volišče dostopno invalidom, ki se tudi posebej priredi tako, da lahko samostojno glasujejo tudi slepi ali kako drugače funkcionalno ovirani volivci.³ Ustavno sodišče je že kot neutemeljen zavrnilo očitke, da naj invalidom ne bi bile zagotovljene ustrezne možnosti za uresničevanje volilne pravice, in sicer v povezavi z glasovanjem po pošti (drugi odstavek 81. člena ZVDZ). Invalidi imajo namreč možnost glasovati tako na volišču, kjer imajo stalno prebivališče, kot tudi na posebej prilagojenem volišču v volilnem okraju, v primeru bivanja v bolnišnici ali v zavodu, kjer so oskrbovani, lahko glasujejo po pošti, v primeru, da imajo zdravstvene težave, pa doma, tako kot drugi volivci (prvi odstavek 81. člena in 83. člen ZVDZ). Ugotovilo je, da zgolj s tem, da zanje ni določena možnost, da bi lahko izven primerov, določenih v prvem odstavku 81. člena ZVDZ, glasovali po pošti, neskladnosti ZVDZ z načelom enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave ni mogoče utemeljiti.⁴ Glede na to je očitno, da pobudniki pri utemeljevanju te pobude izhajajo z napačnega stališča, in sicer, da okoliščina, da niso vpisani v volilni imenik posebnega volišča, pomeni, da ne morejo glasovati. Vsi invalidi lahko glasujejo na voliščih po kraju stalnega prebivanja (v nadaljevanju "domača" volišča). Res je sicer, da so med njimi tudi taka, ki so zanje nedostopna zaradi arhitekturnih ovir, ali pa so dejanske okoliščine invalidnosti takšne, da ne omogočajo običajnega načina oddaje glasov. Vendar ZVDZ tudi v takih primerih invalidom zagotavlja glasovanje na "domačem" volišču. V 79. členu namreč določa, da ima volivec, ki ima telesno hibo, in ne bi mogel glasovati tako, kot je določeno v ZVDZ, pravico pripeljati s seboj osebo, ki mu pomaga izpolniti oziroma oddati glasovnico; o tem odloči volilni odbor in vpiše to v zapisnik. To pomeni, da invalidi lahko glasujejo na "domačem" volišču tudi v primeru arhitektonske nedostopnosti, vendar ob pomoči osebe, ki jo sami izberejo. Če tudi to ni mogoče ali če želijo sami glasovati, pa jim je zakon dal na razpolago tudi možnost samostojnega glasovanja, v tem primeru na tistem od siceršnjih volišč, ki je brez arhitektonskih ovir in jim je dostopno, lahko pa je na njem tudi omogočeno glasovanje s prilagojenimi glasovnicami in glasovalnimi stroji. Invalidom torej ZVDZ omogoča več načinov oddaje glasov na volitvah ali na referendumu, sami pa izberejo tistega, ki jim glede na konkretne okoliščine najbolj ustreza.

¹ Določa naloge okrajne volilne komisije, med njimi določitev volišč in območij volišč.

² Določa naloge občinske volilne komisije, med njimi določitev volišč.

³ Glej Poročevalec DZ, št. 35/06, str. 14 in 24.

⁴ Glej sklep Ustavnega sodišča št. U-I-346/05 z dne 4. 10. 2007, 16. točka obrazložitve.

3. Z uveljavitvijo 79.a člena ZVDZ je tako zakonodajalec upošteval potrebo po pozitivni diskriminaciji in za invalide določil možnost drugačnega načina uresničevanja volilne pravice (drugi odstavek 15. člena Ustave), kot velja za druge volivce. Zakon določa, da mora biti na območju volilnega okraja najmanj eno takšno volišče. Glede na to, da so volišča večinoma v javnih zgradbah, za katere že sicer velja, da mora biti vanje omogočen dostop invalidom,⁵ je jasno, da mora okrajna volilna komisija že zaradi spoštovanja načela pozitivne diskriminacije za takšna razglasiti vsa tista volišča v volilnem okraju, ki te pogoje izpolnjujejo. Ali volilne komisije pri svojem delu to spoštujejo ali ne, pa ni stvar zakonske ureditve njihovih pristojnosti, kot jih določa prvi odstavek 39. člena ZVDZ, ampak stvar ustavno skladne uporabe zakona v posameznem volilnem postopku. Zato so očitki iz pobude v tej smeri neutemeljeni. Neutemeljeni pa so tudi očitki, da so volišča, dostopna invalidom, ločena od drugih volišč. Volišče iz 79.a člena ZVDZ je namreč le eno od volišč (ali več volišč) v volilnem okraju, na katerem uresničujejo volilno pravico vsi volivci, ki sodijo v območje tega volišča, invalidi pa poleg vseh njih zgolj zaradi lažje dostopnosti. Zato so tudi očitki o neskladnosti z MKPI neutemeljeni.

4. Kadar invalidi lahko uresničujejo volilno pravico z glasovanjem na "domačem" volišču, so torej v enakem položaju kot vsi drugi volivci oziroma jim je ta položaj zagotovljen na podlagi 79. člena ZVDZ. Kadar pa jim okoliščine invalidnosti tega ne dopuščajo ali kadar želijo glasovati sami na volišču po 79.a členu ZVDZ, pa morajo to vnaprej sporočiti volilni komisiji. Ta zahteva ni nerazumna,⁶ zahteva se tudi pri glasovanju po pošti (81. člen ZVDZ) ali pri glasovanju na domu (83. člen ZVDZ). Naloga volilne komisije in volilnih organov namreč je, da v skladu z načelom "v korist volilni pravici" ukredujejo, kar je treba, da zagotovijo vsakemu volilnemu upravičencu uresničitev njegove človekove pravice iz drugega odstavka 43. člena Ustave. V okoliščinah, zaradi katerih morajo volilna komisija in volilni organi storiti več v ta namen prav zaradi pozitivne diskriminacije, zakonski zahtevi po tem, da so o teh okoliščinah vnaprej obveščeni, ni utemeljeno očitati protiustavnosti. Če volilni organi nimajo potrebnih podatkov, namreč ne morejo organizirati volilnega procesa v kratkem času, ki je na voljo za izvedbo volitev v skladu z ustavnimi zahtevami. Zato so tudi očitki pobudnikov glede postopka vnaprejšnje prijave v primeru, ko želijo glasovati na volišču iz 79.a člena ZVDZ, ki za njih ni hkrati tudi "domače volišče", neutemeljeni.

5. Glede na navedeno je Ustavno sodišče pobudo kot očitno neutemeljeno zavrnilo.

C.

6. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 26. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo – ZUstS) in prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07 in 54/10) v sestavi: predsednik Jože Tratnik ter sodnice in sodniki dr. Mitja

⁵ Predpisi o graditvi objektov za vse novozgrajene ali novo adaptirane objekte zahtevajo, da se funkcionalno oviranim osebam zagotovi dostop, vstop in uporabo brez grajenih in konstrukcijskih ovir; 17. člen Zakona o graditvi objektov (Uradni list RS, št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo, 126/07 in 108/09 – ZGO-1).

⁶ Glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-155/07 z dne 9. 4. 2009, Uradni list RS, št. 32/09, točke 24 do 26 obrazložitve.

Deisinger, mag. Marta Klampfer, mag. Miroslav Mozetič, dr. Ernest Petrič, Jasna Pogačar, mag. Jadranka Sovdat in Jan Zobec. Sklep je sprejelo soglasno.

Jože Tratnik
Predsednik